

ELS MIRADORS DE LES TERRES DE PONENT

SERRA DE SANT GERVÀS
I PUI DE LLERÀS

Cim del Pui de Lleràs o Pleta Verda. Al nord-oest
s'albira la serra de Sant Gervàs i al fons l'alt Pirineu.
FOTO: JORDI TUTUSIUS

Quan es puja per la carretera N-230 en direcció a la Val d'Aran, abans de l'embassament d'Escales s'aixequen a mà dreta unes cingleres impressionants. Són els contraforts de la serra de Sant Gervàs, que s'estén vers llevant formant una muralla de prop de vuit quilòmetres de llargada. Un treball sobre aquesta zona limítrofa entre el Pallars Jussà i l'Alta Ribagorça ha guanyat el Premi Vèrtex 2015, que serà publicat pròximament per l'editorial Cossetània. El seu autor ens en presenta un extracte.

TEXT JOAN RAMON SEGURA

La serra de Sant Gervàs s'erigeix a manera de fortalesa rocosa encavalcada entre el Pallars Jussà i l'Alta Ribagorça. D'est a oest, aquest bastió gegantí es prolonga des dels colls de la Basseta i de la Pedra Fçada (sobre la vall del riu Flamisell) fins a la vall de la Noguera Ribagorçana (a tocar de la Ribagorça aragonesa). El seu vessant nord davalla cap als llogarets ribagorçans d'Adons i Perves; mentre que la cara sud, molt més abrupta i encinglada, pren el sol del Pallars Jussà, amb la Torre de Tamúrcia i Espluga de Serra contemplant unes parets gairebé inexpugnables. En aquest sector meridional s'aplega un conjunt de valls conegut amb el nom de la *Terreta*, que està envoltada per un bon reguitzell de muntanyes igualment espectaculars: al nord, la ja mencionada serra de Sant Gervàs; a l'est, l'alineació de les carenes de les Set Comelles, Camporan, l'Estall, Pui de Lleràs i serra de Castellet; al sud-est, la serra de Gurp o del

Codó; al sud, els cingles de Sant Cosme, Espills i Roca Roia, sobre la petita vall d'Escarlà; i a l'oest, la Noguera Ribagorçana recull les aigües que reguen tots aquests cims, turons, comes i valletes. Hi ha indrets de casa nostra que assíduament veuen aparèixer guies excursionistes que difonen els seus encants mentre que altres, com els que aquí descriurem, han restat oblidats i marginats. Ara que es publiquen tants llibres encara hi ha veritables «deserts» documentals. Tampoc la cartografia no ha establert del tot bé els topònims, ja que el mapa de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya publica noms que són desconeguts pels habitants de la vall i, en altres casos, es manté una denominació diferent segons sigui un vessant o altre de la muntanya. En aquest reportatge us proposem un parell d'itineraris per descobrir els atractius de la serra de Sant Gervàs i les muntanyes veïnes.

SERRA DE SANT GERVÀS

La muralla quasi inexpugnable

La travessa de la serra de Sant Gervàs pel pas del Portús és l'excursió més emblemàtica de la zona. El Portús constitueix l'únic pas que permet superar la muralla gegantina de Sant Gervàs. Hi ha altres passos com la canal situada entre l'Avedoga i el Faro, la canal de la Maroma i la canal del Gos (a ponent de la pala del Teller), nom que li hem posat nosaltres perquè sabem que hi va pujar el pastor Aureli Barrull, que anava amb el seu gos, però aquest es va negar a continuar grimpant i va deixar sol el seu amo. Però aquests altres passos són molt més compromesos. A l'extrem ponentí hi ha els graus de Llastarri, que ascendeixen a la serra allà on el cingle ja perd la seva majestuositat. L'excursió que descrivim transcorre de sud a nord, de terres pallesees a ribagorçanes, per l'estret i imponent pas del Portús. També coronarem la Pala del Teller (1.889 m), cota culminant de la serra de Sant Gervàs.

DESNIVELLS: +900 m; -600 m

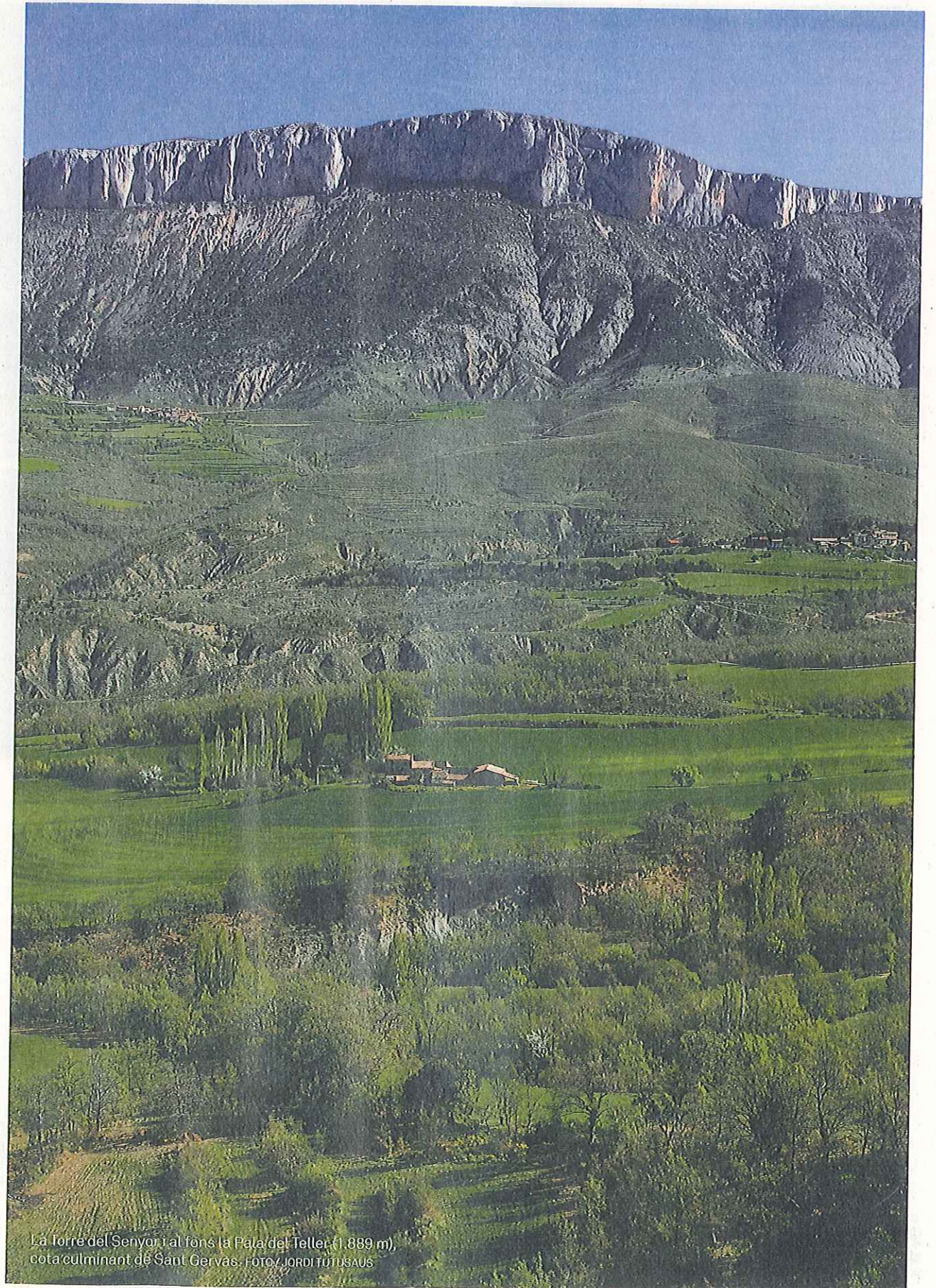
DURADA: 4.30 h

DIFICULTAT: moderada. La major part del recorregut segueix el GR 3. Només en creuar el Portús i pujar a la pala del Teller anem fora de sender, però per terreny prou evident.

ACCÉS AL PUNT DE PARTIDA: poc més amunt del PK 103 de la ctra. N-230 (direcció Val d'Aran), prenem el trencall a la dreta cap a la Torre de Tamúrcia. Passat el llogarret, continuem per la pista que duu a Espluga de Serra i als 600 m trobem el trencall que baixa a l'ermita de Sant Gervàs. L'excursió comença en aquest desviament encara que podem baixar una estona amb el cotxe

El pas angost del Portús permet travessar la cinglera de Sant Gervàs, limítrofa entre el Pallars Jussà i l'Alta Ribagorça. FOTO / JOAN RAMON SEGURA

La Torre del Senyor i al fons la Pala del Teller (1.889 m), cota culminant de Sant Gervàs. FOTO / JORDI TUTUSAUS

Torogó és un llogaret proper al poble de la Torre de Tamúrcia.
FOTO / JOAN RAMON SEGURA

34

Deixem la pista que duu a Espluga de Serra i baixem pel camí carreter de l'esquerra que condueix a l'ermita de Sant Gervàs. Seguim el GR 3. Travessem a gual el barranc de Miralles (945 m) i continuem per la pista. Passada la font del barranc de Miralles, arribem a un nou revolt a l'esquerra i deixem la pista per una drecera que surt a la dreta, recte amunt, fins a l'ermita de Sant Gervàs (1.263 m; 1.05 h). L'ermita de Sant Gervàs —o de *Sant Gervàs*, com l'anomena la gent del país— és una edificació prou gran, amb la façana principal emblanquinada. Hi ha un racó cofoi on s'aplega la gent a l'aplec de Sant Gervàs, que se celebra el tercer diumenge de juny. El camí tira amunt per la dreta de la construcció i després flanqueja cap a llevant. Atenyem un contrafort al serrat de la Cabanera (1.365 m; 1.25 h), on s'acaba el flanqueig i es puja cap a la cinglera. El senderó està indicat amb nombroses fites, marques de GR i altres marques de pintura. Pugem per un coster de fort pendent, amb certa tendència a l'esquerra. Assolim un segon contrafort (1.539 m; 1.50 h). A la nostra dreta veiem la serra del Pui de Lleràs, que tanca l'extensa

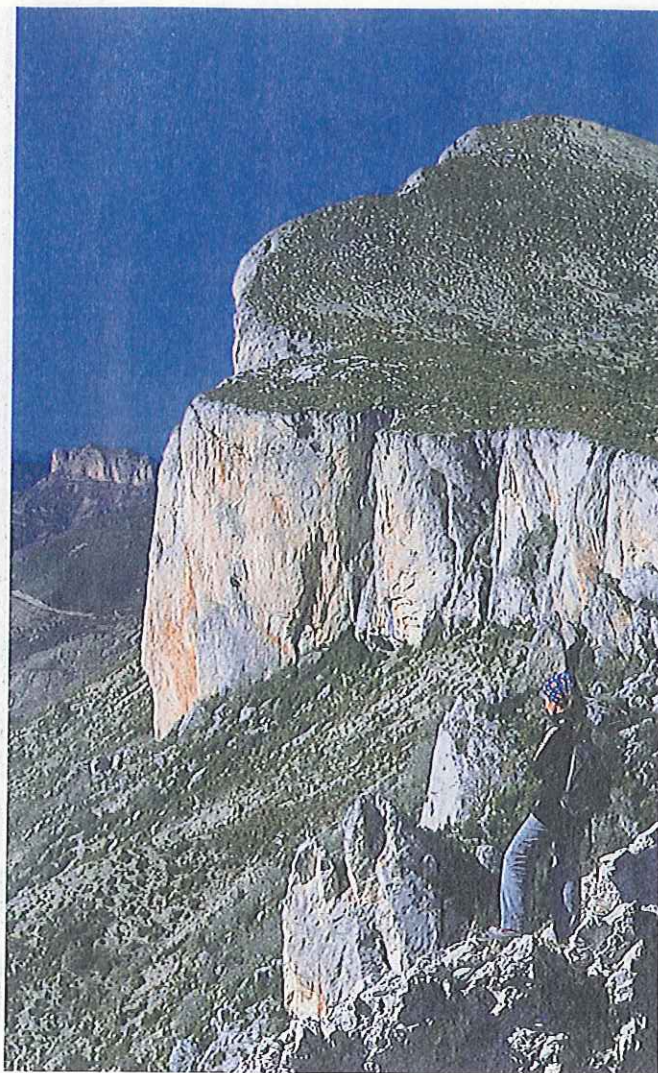

La serra de Sant Gervàs reflecteix el paisatge característic del Prepirineu català de ponent. FOTO / JOAN RAMON SEGURA

LES COTES CULMINANTS DE SANT GERVÀS SÓN LA PALA DEL TELLER, A PONENT, I L'AVEDOGA D'ADONS, A LLEVANT.

fondalada de la Terreta. A les parets podem veure taques blanques que indiquen nius o llocs de repòs de voltors. Arribem a la vora del penya-segat. El sender va paral·lel a la muralla. Hi ha moments en què anem envoltats de boixos. Guanyem l'entrada del Portús (1.659 m; 2.10 h), una bretxa llarga d'uns 50 m que permet superar la muralla de Sant Gervàs. El pas del Portús respon a un atzar de la geologia, que va originar una profunda i angosta escletxa de poc més d'1 m d'amplada entre parets altíssimes. Està formada per una gran llenca de roca separada del cingle. A l'acabament del passatge, uns agafadors de ferro innecessaris faciliten la sortida. Assolim la part alta de la carena i seguim el camí que mena a Adons. Per la dreta surt el viarany que ens duria al cim de llevant de la serra de Sant Gervàs, l'Avedoga. Passem una mena de coll i baixem uns metres. Prenem un sender a l'esquerra marcat amb una fita i abandonem el camí a Adons. Anem per un corriol entre boixos. A la dreta, poc visible al mig d'una dolina, s'obre la gran boca del Graller del Portús, un avenc de 40 m de fondària. Una llegenda conta que hi va caure una pastora i l'anell que portava al dit va anar a sortir per la font de Rivert, distant més de 9 km al SE. Arribem a les Planelletes de Castellveire (1.693 m; 2.25 h). Davant nostre hi ha un coster que esdevindrà el nostre darrer tirapits. Seguim uns senderons oberts pels animals. Aquí dalt el boix ha desaparegut i caminem entre ginebrons. Pala del Teller (1.889 m; 3 h), vèrtex geodèsic coronat pel típic cilindre. És

el cim més enlairat de la serra de Sant Gervàs, amb una visió meravellosa del massís de la Maladeta, Posets, Cotiella, Turbó i una infinitat més de muntanyes. A llevant destaca el cim rival de l'Avedoga i a migjorn el fondal de la Terreta. Baixem, tot desfent els nostres passos, fins al coll situat sobre el Portús. Arribem a les marques del GR 3 i anem a l'esquerra cap al llogarret d'Adons, al vessant N de la serra. Adons (1.330 m; 4.30 h) està situat a 5 km al sud de la carretera N-260 entre el Pont de Suert i la Poble de Segur.

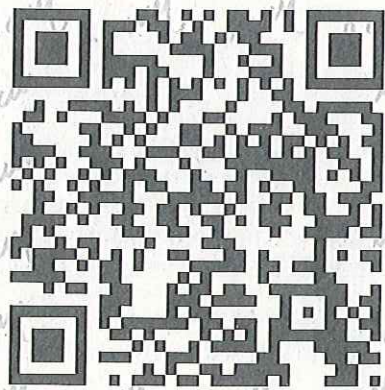
L'Avedoga d'Adons (1.839 m), segon cim més alt de la serra de Sant Gervàs. FOTO / JORDI TUTUSAUS

el cim
ESPORTS

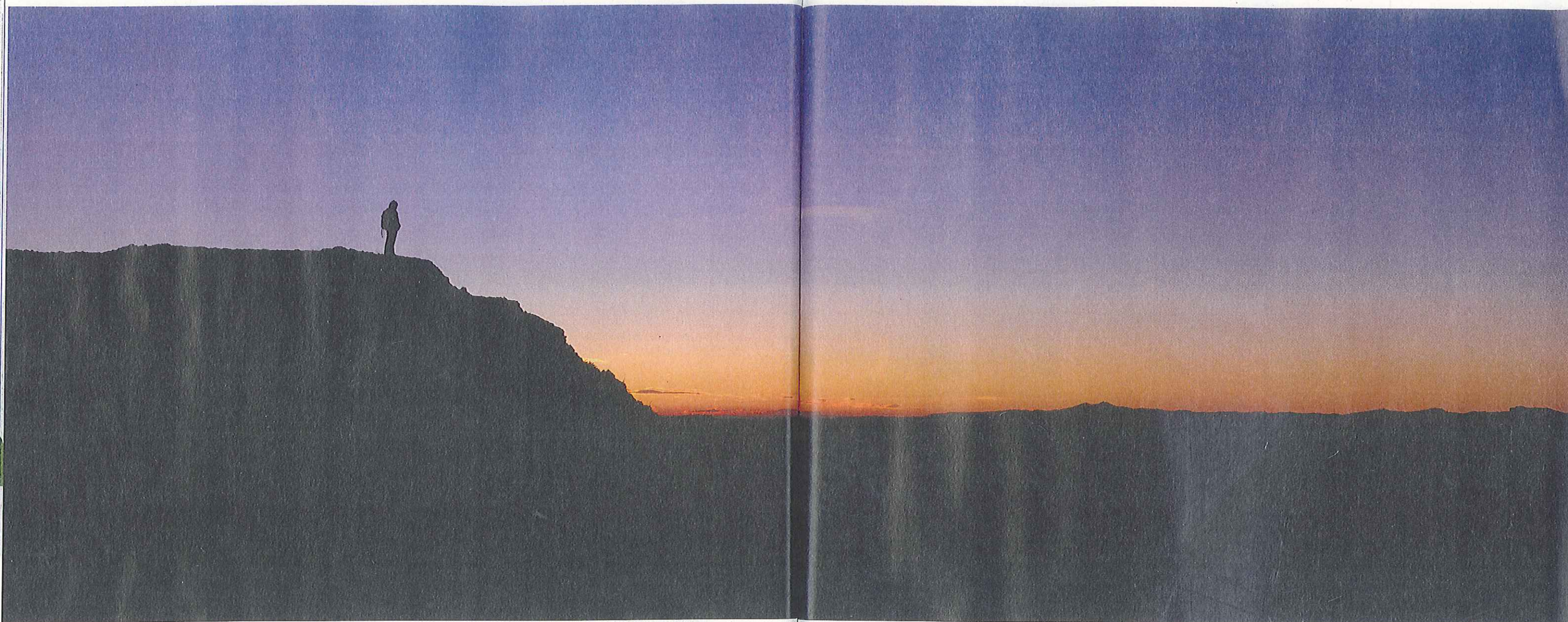
Muntanya
Running
Electrònica
Nutrició

VISITA LA NOSTRA WEB

Llibreria i Mapes
Altres Esports
Sportswear
Reparacions

www.esportselcim.cat

Posta de sol a la serra de Castellet, al sud del Pui de Lleràs.
FOTO / JORDI TUTUSAUS

PUI DE LLERÀS

El vèrtex oriental de la Terreta

El Pui de Lleràs (1.692 m) és el cim més elevat de la llarga divisòria d'aigües que separa la Terreta de la vall del riu Flamisell. Per aquesta carena pujava la carrerada que anava de les planes de Lleida al Pirineu. Entre la gent de la Terreta, la muntanya es coneix amb el nom de Pleta Verda perquè al cim hi tancaven els grans ramats quan feien la transhumància. El Pui de Lleràs es pot assolir des dels pobles de Santa Engràcia, Gorp i Serradell entre d'altres. Nosaltres hem triat fer la travessa des del llogaret de Sapeira al d'Espluga de Serra, amb pujada per la serra de Castellet i baixada pel coll de Serradell i el grau de la Roca Ampla.

DESNIVELLS: +800 m; -600 m

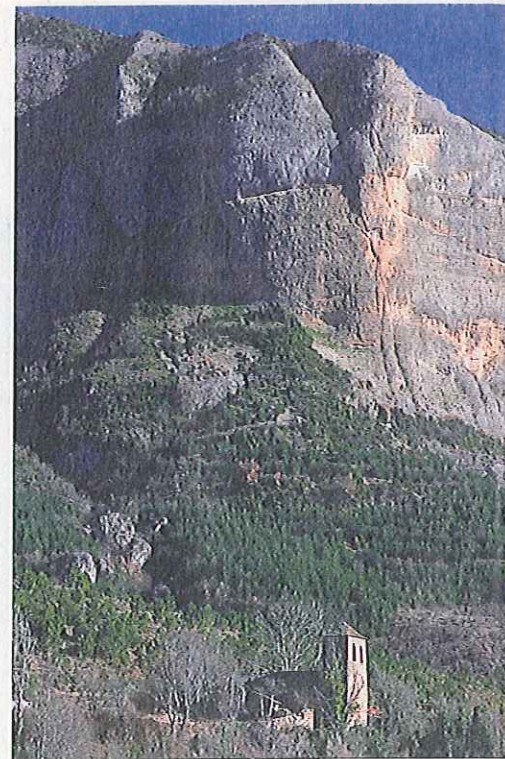
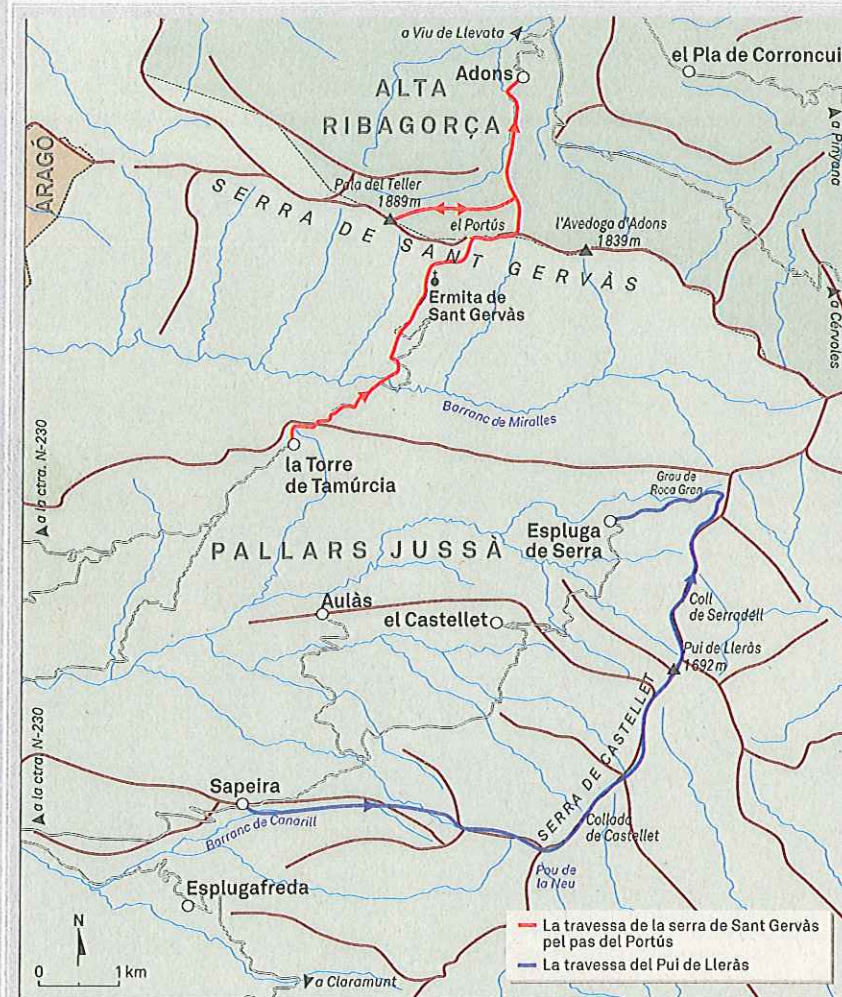
DURADA: 3.50 h

DIFICULTAT: moderada. Bona part de l'itinerari transcorre per sender senyalitzat.

ACCÉS AL PUNT DE PARTIDA: des del PK 101,3 de la ctra. N-230 (direcció Val d'Aran) prenem un trencall a la dreta. Travessem el pont de l'Orrit sobre la Noguera Ribagorçana i conduïm fins al nucli de Sapeira.

participa
11è CONCURS FOTOGRÀFIC
LA MUNTANYA

www.AEG.cat

El campanar de la Mare de Déu de les Neus, a Espluga de Serra, apunta el cingle de Costa Cirera.
FOTO / JORDI TUTUSAUS

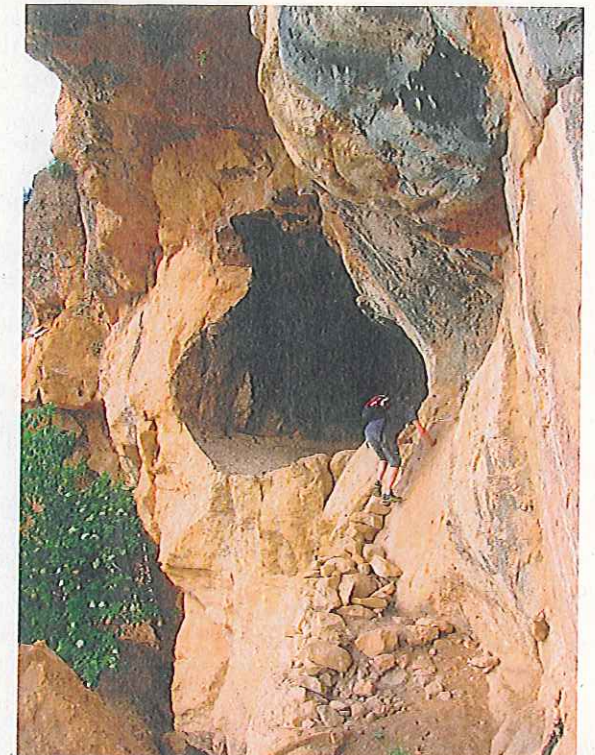
AL SUD DE LA SERRA DE SANT GERVÀS S'APLEGA UN CONJUNT DE VALLS CONEGUT AMB EL NOM DE LA TERRETA.

Sortim de Sapeira (992 m) per llevant, tot seguint la carretera cap a Espluga de Serra. Per la dreta surt el nostre camí (rètol indicatiu). Anirem trobant marques de pintura groga. Caminem pel serrat de la Raurella, paral·lels al barranc. Travessem el barranc de Canarill (font propera) i superem lo Grauet (1.128 m; 30 min). Fem cap a la carena sobre l'obac del Teix i continuem amunt per un terreny obert entre boixos. Assolim un turó secundari (1.425 m; 1.15 h), des d'on marxem entre el barranc de la Faiada (*fageda*) al nord i el de Tarmuda al sud. Hi ha cingleres laterals impressionants, però el nostre

camí ascendeix còmodament. Assolim una collada amb una visió sorprenent sobre la serra de Sant Gervàs i unes raconades rocalloses amb agulles i contraforts verticals, com les roques de Castelllet, roca l'Espada i l'Ull de Déu, que és un forat en una roca. Voregem una fageda que s'amaga al vessant N, ja a les envistes de la carena. Guanyem el pou de la Neu (1.516 m; 1.45 h) a la serra de Castelllet, coronat per un repetidor. Al seu cim encara s'hi observa l'esvoranc del pou, on la neu de l'hivern es conservava quan ja s'havia fos la de tot el voltant. Pensem que antany devia ser més profund, però

potser fou colgat per evitar la caiguda d'algun animal quan entrà en desús. Des del pou de la Neu seguim la pista en direcció NE per la serra fins a la collada de Castelllet o de la Caramella (1.470 m; 2 h). Rètol informatiu. A l'esquerra hi puja el senderó procedent de Castelllet i la pista que baixa a Santa Engràcia. Un trencall de la pista, a mà esquerra, duu a la font de Caramell, sovint bruta per les visites dels animals. La pista voreja la roca Lleuda, abocada sobre el profund barranc de la Pedregor. Els seus estimbals són ornats de plantes rupícoles, especialment corona de rei. Assolim el Pui de Lleràs o Pleta Verda (1.692 m; 2.45 h), on trobem una caseta dels guardes forestals que a l'estiu aprofiten l'extensa visió per controlar els incendis. Atalaiem la llarga carena que on passa la carrerada que uneix el Montsec d'Ares amb nosaltres. A la llunyania veiem el turó de l'ermita de Sant Quirí a la Llitera, el turó de Sant Cosme en un extrem de la Terreta, l'Olla d'Osca amb la serra de Guara, la serra de Cis, el Turbó, el Cotiella, la Peña Montañesa i, ja als Pirineus, el Bachimala, els pics d'Eriste, el Posets i les *Muntanyes Maleïdes* presidides per l'Aneto. En un nivell inferior, la serra de Sant Gervàs amb el pic de Sant Cugat al seu extrem. Descendirem per l'aresta

Coves, espadats i avencs caracteritzen l'orografia de la zona, com aquesta cavitat de la serra de Gurp.
FOTO / JOAN RAMON SEGURA

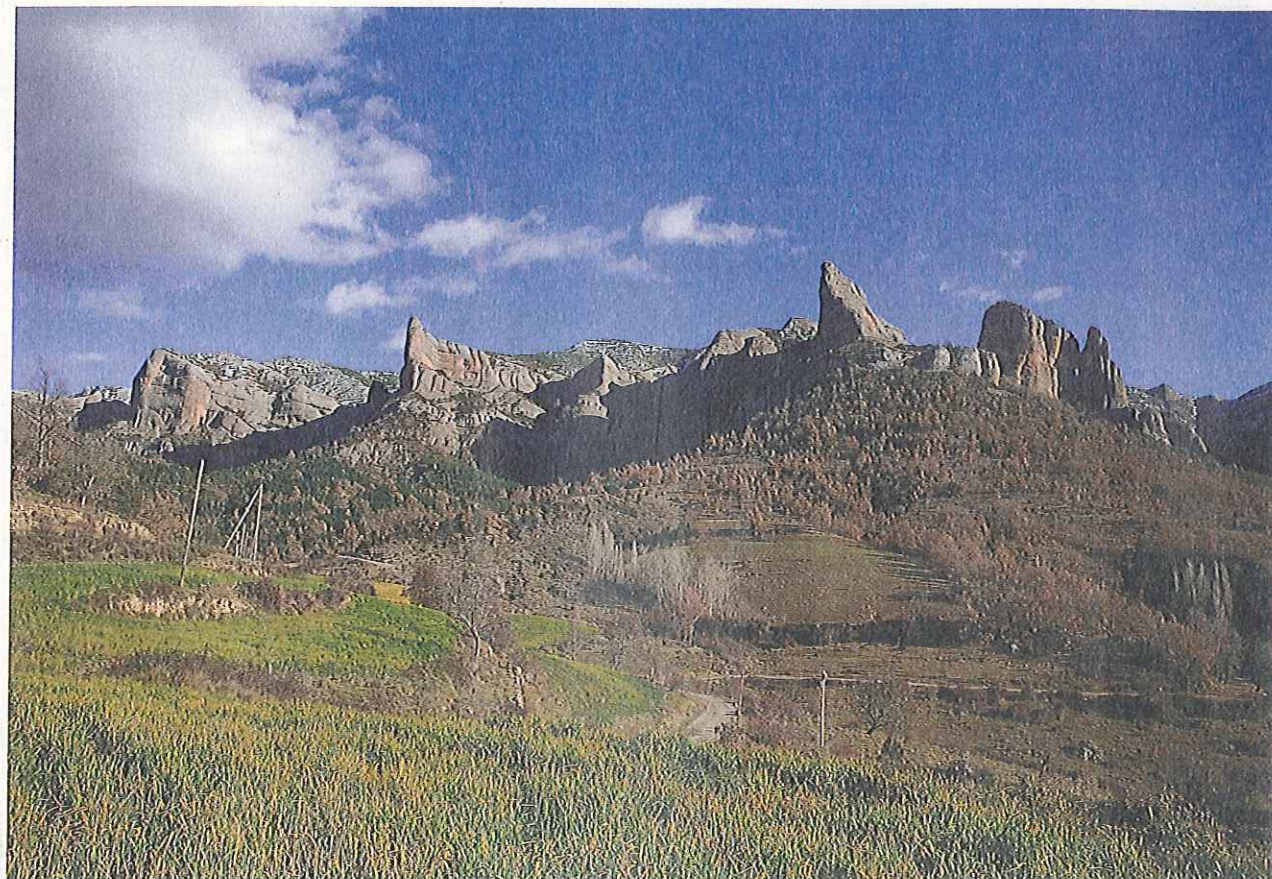
Torn del matí.

Nou Marco Polo. Ànsia de llibertat.

AUTOSUMINISTRES MOTOR, S.A. Concessionari Oficial Mercedes-Benz. Ctra. Berga, 2. Pol. Industrial Casa Nova.
Tel.: 93 877 50 22. 08272 SANT FRUITÓS DE BAGES • Ctra. Barcelona-Puigcerdà Km. 66,3. Tel.: 93 881 44 33. 08500 VIC.
info.asm@mercedes-benz.es / www.asm.mercedes-benz.es

Consum de combustible de Marco Polo amb Blueefficiency (l/100km): ciutat: 7,9 - 6,8 / carretera: 5,6 - 5,4 / mixt: 6,5 - 6,0; emissions de CO₂: 158-171 g/km.
Les xifres no es basen en les emissions específiques ni el consum de combustible d'un sol vehicle, no formen part de cap oferta i s'ofereixen únicament amb finalitats comparatives entre diferents models de vehicles.

L'espectacularitat de la Terreta, al Pallars Jussà, ve donada pel seu relleu singular. D'esquerra a dreta, la roca-espasa d'Espluga de Serra, la roca-espasa de Castellet i la roca Foradada. FOTO / JORDI TUTUSAUS

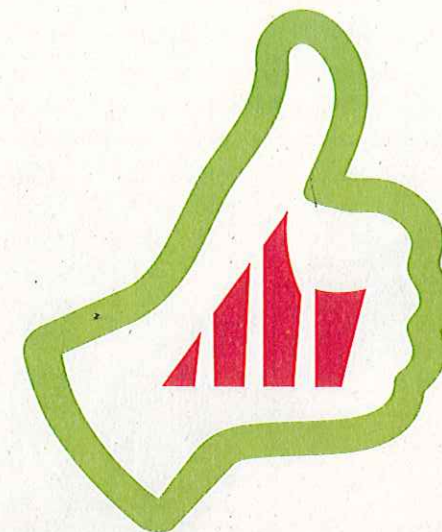
N, que està desproveïda de vegetació. Ens endinsem a la *faïeda* de Lleràs i atenyem la collada de Serradell (1.540 m; 3.15 h). Per la dreta davalla el sender cap a aquest poble al vessant de llevant. Continuem per la carena fins al coll de l'Espluga (1.545 m; 3.23 h), on cal abandonar la carena per baixar a l'esquerra a cercar el grau de la Roca Ampla. El camí davalla fent giragonses fins a l'inici del grau (1.436 m; 3.30 h). Anem per una cornisa que aprofita el relleu de la roca.

Antigament fou emprat com a pas comptador per saber el nombre de caps que formaven els ramats. Un cop superat l'espectacular grau, baixem entre antics camps fins al llogarret d'Espluga de Serra (1.194 m; 3.50 h). Espluga queda unit a Sapeira (punt d'inici de l'excursió) per una pista en bon estat de 9 km.

JOAN RAMON SEGURA

Almacelles (Segrià), 1959

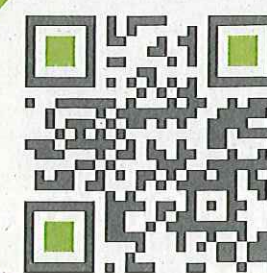
Mestre de Primària i excursionista, va presidir el Centre Excursionista de Lleida entre els anys 2006 i 2010. Ha pujat a tots els tres mils del Pirineu i de l'Estat espanyol. Guanyador del Premi Vértex en tres ocasions, amb Cossetània Edicions ha publicat *Excursions pel Front del Pallars* (2006), *Excursions pel Montsec* (2008) i ara veurà la llum el treball de Sant Gervàs i muntanyes veïnes. És autor de 22 publicacions de caràcter excursionista i col·laborador del diari *Segre* i l'editorial Piolet.

avantatges federats

Més de 370 empreses i serveis amb descompte
per a les persones federades
amb la targeta vigent.

<http://feec.cat/avantatges>

Contacta amb la FEEC per donar
d'alta la teva empresa o servei.

feec@feec.cat

**Federació d'Entitats
Excursionistes de Catalunya**
Federació Catalana d'Alpinisme i Escalada